

Вестник "Сега"

25 април 2014 г., с. 9-10

Юлиана Бончева

Ефектът на доминото заплашва тв ефира

Държавата оплеска цифровизацията, бТВ иска да сваля програми, мултиплексите бият отбой, а България вероятно ще плаща огромни евроглоби заради монопол, скрит зад офшорки

Дотук добре, помислил си падащият от небостъргач, прелитайки през първата половина етажи. Нещо подобно се случва с българската държава, която скочи в неизвестното да прави цифровизация на телевизионния ефир. Тя просто замижа и рипна по командата на Брюксел, без да съобрази прехода с нашия особен климат. Скокът на сляпо бе улеснен от нечия заблуда, че от това ще излезе голям келепир.

Днес е ясно, че шумно рекламираната цифровизация е на ръба на провала – малко на брой телевизии за малко на брой зрители плюс големи финансови проблеми. В момента работят 4 мултиплекса, които хипотетично могат да излъчват 25-30 тв програми. Но всъщност в ефир са едва 11. Първият мултиплекс предава единствено "България Он Ер". По втория вървят три канала на бТВ (като наскоро стана ясно, че два от тях може да отпаднат), Нова тв, Diema Family, TV7, News 7. Третият – наричат го обществен, излъчва само програмите на държавната БНТ. Четвъртият мултиплекс пък е с ограничен обхват – за района на София. Това е.

Наскоро на заседание на Съвета за електронни медии (СЕМ) председателят Георги Лозанов установи, че у нас нещата се движат наопаки: "В ЕС ефирното цифрово излъчване побеждава разпространението по кабел и сателит, докато в България може да стане обратното." Проблемите тръгнаха още когато кабинетът "Станишев" направи конкурсите за изграждане на мултиплексите. Условието на състезанието бяха толкова стесняващи кръга на играчите, че Европейската комисия заведе срещу България наказателна процедура за ограничаване на конкуренцията и за непрозрачност. Тегнат съмнения, че всъщност мултиплексите са монопол на една добре позната мощна бизнес група. Трудно е да се каже кои са собствениците на фирмите "НУРТС Диджитъл", "НУРТС България" и "Фърст Диджитъл" – господари на ефира. Дирите на същинските акционери се губят във върволица от офшорки от Кипър и Люксембург до Хонконг и емиратство Рас ал Хайма.

От самото начало българите имаха усещането, че се случва нещо неясно, натрапено от Брюксел и изродено в далавера от българските политици и чиновници. Държавата има огромна заслуга за тези настроения – първо с "раздаването" на мултиплексите. После дойдоха нескъпопаната разяснителна кампания, бъркотията с раздаването на декодери и накрая липсата на сигнал точно там, където е най-нужен – в малките и затънтени селца. А точно там са най-верните почитатели на безплатната ефирна телевизия (главно поради липса на друга).

Не е чудно, че вече се чуват пораженски гласове – всички говорят за нов модел, който да включва по-активно участие на държавата. Истината е, че България фатално закъсня с прехода от аналогова към цифрова телевизия – повеля от Брюксел, целяща да осигури "писти" в ефира за повече телевизии и радиа и по-високо качество на излъчваните програми. В Швеция например са започнали подготовката още през 1999 г.

Цифровизацията у нас тръгна, когато другите от ЕС приключваха. Под страх от евроглоби срокът за изключване на аналоговия сигнал формално бе спазен. Но днес положението е такова, че всички се питаме – възможно ли е да фалира цифровизацията на ефира

Диригентите на процеса у нас не отчетоха, че платената телевизия вече е завладяла пазара. За сравнение във Франция, когато изключват аналоговия сигнал, над 60% от домакинствата гледат само безплатни канали и на практика са гарантирана аудитория на новото цифрово тв разпространение. Според проучване, извършено през януари, едва 18% от българите разчитат на свободния ефир.

Докато правителствата ни се помайваха, частни кабелни и сателитни оператори опасаха с мрежите си цяла България. Още преди 10 години се появи и цифрова телевизия – само че платена. Телекомите започнаха да предлагат изгодни тв пакети наред с разговорите и интернет и някак неусетно страната ни стана шампион на ЕС – с най-много доставчици спрямо населението, с най-висока скорост на интернет достъп за 1 евро и с най-нисък приход от абонамент за телевизия и интернет. С други думи, има жестока конкуренция между доставчиците и ниски (на фона на другите от ЕС) цени за абонатите. Всичко това стана само защото държавата някак пропусна да оседлае този сектор с регулации и той буквално процъфтя. Така, когато дигиталният сигнал замести аналоговия, интересът към безплатната ефирна телевизия се оказа твърде слаб.

Когато икономическата логика куца

Месеци наред едно момче от телевизора ни досаждаше с дати и декодери, но така и не ни осведоми за най-важното – колко програми ще ловим безплатно в ефира, когато аналоговият сигнал спре завинаги. Това никак не насърчи зрителския интерес. В крайна сметка се оказва, че мултиплексите предават десетина, вместо десетки тв канали. При тази постна оферта аудиторията на безплатната телевизия трудно ще се увеличи. Но при малко зрители и интересът на рекламодателите се топи. И когато телевизията не печели достатъчно от реклама, а трябва да плаща прескъпо на мултиплекса да я излъчва, сметките не излизат. Точно затова БТВ поиска да се откаже от лиценза за ефирно излъчване на bTV Lady и Ring.bg. Ами ако се появят още "дезертъори"?

В началото имаше опашка от кандидати за излъчване в цифровия ефир – 22 компании бяха заявили цели 30 програми. А днес, когато честоти има за всички, няма кандидати. Телевизиите не искат да се "качват" на мултиплексите, защото трябва да им плащат високи такси. В същото време кабелните и сателитните оператори им дават пари, за да ги включат в пакетите, които предлагат на абонатите си.

Ето защо бъдещето изобщо не е ясно, както твърдеше рекламата на цифровизацията, напротив, задават се буреносни облаци.

След като държавата потроши десетки милиони за разяснителни кампании и за декодери за бедните, тв програмите в ефир се броят на пръстите на ръцете, а над България тегне заплахата от осъдителна присъда и яки глоби заради нагласени конкурси. Мултиплексите се оплакват, че телевизиите ги отбягват и че изнемогват финансово. Телевизиите се жалват от високите такси на мултиплексите. Хората от най-малките селища недоволстват, че ефирният тв сигнал не стига до тях.

Платежоспособните зрители – които са най-важни за рекламодателите, няма да се откажат от абонамента си, за да заменят многообразието на програми и услуги със

скромното съдържание на безплатния ефир. Пък и за пестеливите се оказва по-изгодно да плащат в комплект за телевизия, интернет и телефон. И още нещо – бъдещето е на интернет телевизията, а статистиките отчитат, че лаптопът и таблетът стават все по-предпочитани екрани.

Заради всичко това в Съвета за електронни медии започна да се говори за смяна на модела, за по-сериозна намеса на държавата и дори за национализация на мултиплекси. След като БТВ поиска да свали от ефир две от програмите си, шефът на СЕМ доц. Лозанов обяви, че вижда опасност "плочките на доминото на цифровизацията една по една да се сринат".

Членове на съвета подхвърлят, че може би телевизиите трябва да бъдат задължени да качат свои канали на мултиплексите. Други сочат примери като Словения, където държавата подпомага финансово тв операторите. Мултиплексите намекват, че ако държавата не ги подкрепи, може да се стигне до съд. И подсказват, че са склонни да й прехвърлят мрежите, които са изградили – срещу подходящо обезщетение. Явно всички очакват бюджетът да спаси от провал цифровизацията. Значи пак данъкоплатците ще плащат за грешките и безхаберието на политици и чиновници. В СЕМ все по-често се говори за нуждата от "широка обществена дискусия". Но защо едва сега? Широкото обсъждане трябваше да стане преди цифровизацията, а не когато плочките на доминото тръгнаха да падат.

Снимка на две колони – В България така и не разбрахме защо точно се прави преходът от аналогов към цифров ефир, но остана неприятното усещане за голяма далавера.

Снимка на три колони – „През годините срокът за цифровизация се отлагаше много и сме сред последните с Румъния в ЕС. Очевидно има и проблеми, които трябва да се изговорят. Има дефицит на експертен дебат по темата", тревожеше се още през 2012 г. доц. Георги Лозанов, председател на Съвета за електронни медии (СЕМ). Властимащите така и не го чуха.